

Teatru și contemporaneitate

cu
o-
tă
n-
a-
rg
i-
tă
ie

le
ru
i-
ei

n

O amenii de teatru sînt preocupați în ultima vreme, în tot mai mare măsură, de problemele și cerințele artei contemporane. Într-o serie de spectacole, în debateri publice, în cadrul uniunilor de creație, în presă sau în discuțiile de zi cu zi, ei caută cu febrilitate să dea răspuns acestor probleme și să satisfacă aceste cerințe. Efervescența creatoare, neostenita

căutare de a inova, schimbul de păreri mai animat decît pînă acum între dramaturgi, regizori, actori, scenografi, critici, constituie un fenomen deosebit de semnificativ pentru momentul actual al mișcării noastre teatrale. Și e firesc să fie așa, pentru că realitatea contemporană se impune creatorilor noștri cu putere crescîndă. Indrumați de partid, ei și-au însușit, cu rezultate adeseori remarcabile, principiile călăuzitoare ale esteticii marxist-leniniste, punînd bazele unei literaturi și arte pătrunse de spirit de partid, ale căror valori sînt recunoscute nu numai între hotarele țării noastre. Aceste principii îl ancorează pe omul de artă în epoca pe care o trăiește și-l pun într-o relație de reciprocă înrîurire cu lumea înconjurătoare, cu omul care construiește și dă viață acestei epoci. Așa fiind, ele îi cer să înfățișeze epoca în profunzime, să o oglindească cu îndrăzneală, în aspectele ei esențiale, cu problematica și semnificațiile ei majore, să-i descopere și să-i promoveze aspectele transformării ei continue, să fie, așadar, prin opera lui de ogîndire artistică, răspunzător — deopotrivă cu omul constructor — de construcția epocii.

Oamenii de artă descoperă tot mai mult forța de înrîurire — eficiența — creațiilor lor. Și e îmbucurător să constăți că, an de an, această forță crește. Realizările lor sînt întîmpinate și prețuite cum se cuvine în primul rînd de către spectatori.

De aceea, căutările în vederea unei arte teatrale cu adevărat contemporane se desfășoară pe temelia unor cuceriri ideologice, teoretice și practice, statornicite

și verificate. Este vorba de un proces obiectiv de creștere continuă a valorii artei noastre, de adâncire a cuceririlor, de trecere a artei noastre realist-socialiste spre un stadiu superior, în măsură să facă față problemelor epocii, stadiului superior de conștiință la care a ajuns publicul în țara noastră; în măsură să ofere acestui public perspectiva și imboldul spre lărgirea mai departe a orizontului său de viață, de gândire, de cunoaștere. Oamenii de artă nu pot să nu sesizeze o anume necorespondență între stadiul creației și eficacitatea ei în fața publicului. Particularizînd de la caz la caz o piesă sau un spectacol de teatru, o interpretare sau o montare, spectatorii și critica observă caracterul neconvingător al unora, slaba lor putere de emoționare, situarea lor sub nivelul exigențelor filozofice și estetice ale spectatorului — în ultimă instanță, insuficientul lor spirit contemporan. Adeseori, conflictele și eroii care aparțin actualității noastre sînt înfățișați palid și îngust, în raport cu nivelul la care s-a înălțat moral, cultural, politic — uman — omul muncii în țara noastră. Adeseori, ceea ce pare nou, contemporan, în dramaturgie și spectacol, este în fond vechi sau numai formal nou.

„Comuniunea cu publicul“ circulă ca un adevărat cuvînt de ordine printre oamenii noștri de teatru. Și din acest punct de vedere există succese trainice. Din păcate, uneori, în practica teatrului nostru distanța dintre scenă și sală se „desființează“ doar tehnic, formal. Cîteva lucrări de teatru care „apropie“ pe interpreți de spectatori prin mijlocirea unui comper, „povestitor“, „autor“ etc. și cîteva spectacole care au adus pe interpreți din sală la rampă au fost însă deajuns pentru a demonstra, pînă la urmă, că oricît de ingenioase, formulele în sine ale unei asemenea „comuniuni“ nu realizează o efectivă comuniune cu publicul; că adevărata legătură cu publicul se cere creată pe cu totul altă bază. Publicul se apropie de spectacol, pe temeiul adevărului nou pe care acesta i-l transmite, care-l „activează“. „A activa“ pe spectator, iată o altă formulă care circulă în dezbaterile oamenilor noștri de teatru, dornici să stabilească, în forța ei agitatorică, coordonatele unei creații contemporane. Dar și aci, înțelesul forței de activizare a unui spectacol este deseori redus la mijloacele formale de agitație, neglijîndu-se fondul de idei și de probleme care intră în sfera de interes a publicului.

Toate acestea vorbesc despre o anumită rămînire în urmă a scrisului și a artei noastre dramatice, față de viața care crește impunător și îndrăzneț, în juru-ne. Cauzelor care produc asemenea întîrzieri, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej le-a spus deschis pe nume, la conferința organizației regionale de partid din Cluj: „...ruptura de viață care se manifestă în creația unora dintre scriitori și artiști, slaba reflectare a operei de construire a socialismului și a eroilor acestei opere, oameni simpli ai patriei noastre, tendințele de refugiere în trecut sau într-o tematică îngustă, lipsită de semnele distinctive ale epocii pe care o trăim, neglijarea conținutului operei de artă de dragul unei pretinse originalități în formă“.

Scriitorii și oamenii de artă sînt convinși de justetea acestor cuvinte. Ei înțeleg că a combate asemenea neajunsuri în operele noastre de artă înseamnă a-și netezi, în același timp, drumul spre contemporaneitatea pe care o caută. Legătura strînsă cu viața, înțeleasă ca o legătură responsabilă cu practica construcției socialiste, va lichida în arta noastră ceea ce e încă abstracție, pseudoinovație, cenușiu. Această legătură va duce la adevărata inovație, la tonul cu adevărat contemporan, prin cunoașterea deplină, continuă și activă, a psihologiei omului zilelor noastre, care nu mai e de mult o „mlădiță“ a noului, ci — în focul luptei pentru construirea socialismului — s-a cristalizat ca figură predominantă a societății noastre. Datele sufletești și problemele de viață ale acestui om nou sînt complexe și complicate, incompatibile cu o tratare uniformă, discursivă, didacticistă. A descoperi cu îndrăzneală aceste date și aceste probleme, a le da răspuns, a interveni activ în viață

înseamnă a descoperi și calea care duce efectiv la comuniunea operei de artă cu spectatorul căreia aceasta i se adresează.

În această primăvară, care aduce omenirii noi victorii ale umanismului comunist în lupta pentru conviețuirea pașnică a popoarelor, oamenii noștri de artă fac corp comun cu oamenii muncii, aflați în însuflețită și rodnică întrecere în întîmpinarea celui de-al treilea Congres al partidului. Noile spectacole, noile lucrări dramatice originale din acest animat sfîrșit de stagiune, de care ne vom ocupa pe larg în numerele viitoare, sînt o dovadă și o promisiune că, urmînd îndrumarea partidului, artiștii noștri, mai legați de viața omului contemporan, vor izbuti — odată cu el și lingă el — să ridice nivelul artistic al creațiilor lor și, astfel, să contribuie la grăbirea desăvîrșirii construcției socialismului în țara noastră.

Pentru ca bogatele și variatele capacități artistice ale oamenilor noștri de teatru, căutările lor, să capete o maximă eficiență în lupta pentru un teatru cu adevărat contemporan, bogat și divers ca viața, socotim necesară confruntarea părerilor acestora asupra rezultatelor obținute pînă acum, în vederea dezvoltării artei noastre teatrale.

Iată de ce deschidem, în paginile care urmează, o dezbatere, pe care o dorim cît mai amplă, pe tema: „Teatru și contemporaneitate“.

